

Els records del pare

Pau Xuriguera i Solà⁸

Per què m'és tan complicada de seure'm davant l'ordinador per a fer aquest article?

L'empresa és molt complicada. En primer lloc, cada record, cada vivència està envoltada d'un ambient, d'unes emocions, molt difícils de poder transcriure-les al paper.

Els primers records: França (1943-1948)

El recordo a França, acompanyant-nos a l'escola primària de Montauban, portant una cartera de pell, donant la mà a Blanxú (ens portàvem tres anys) i a mi; jo caminava pel voral de la carretera de París, enfonsat fins als genolls de fulles dels plataners i fent-les aixecar amb els peus mentre avançava. S'interessava per tots els detalls: què fèiem, què menjàvem, quins amics teníem...

Tots els nens del carrer tenien bicicleta i jo no. Fins que un dia es va presentar a casa amb una per a mi. No era nova ni de bon tros, però era una bicicleta. Encara recordo l'estupefacció i l'alegria que em produí. Al cap d'uns anys va explicar-me que al magatzem on anava a comprar el pa va sentir que algú volia vendre-

se-la i se la va quedar ell. No crec que fos gaire cara perquè en aquells temps teníem molt poques possibilitats econòmiques.

En el seu diari *Confessions davant del mirall*, on ha anotat la seva vida des del naixement, el pare explica que el seu pare, Pau, el va sorprendre junt amb el germà petit, Pauet, quan tornaven de jugar al futbol, a l'hora en què estava previst que fossin a l'escola. En arribar a casa va rebre un bon correccional. Aquesta història em fa recordar que a Montauban, en el camí entre casa i l'escola, havíem de creuar les vies del tren de París per sobre un pont. La meua germana Blanxú i algunes amigues i amics van baixar pel talús fins a les vies. Jo vaig quedar-me dalt mirant, era massa petit per anar amb ells. En aquestes es va presentar el pare i en un to molt seriós va preguntar on era Blanxú. «Allà baix» vaig dir-li. Va deixar la cartera i, de pressa, va baixar fins a agafar-la de la mà i va fer pujar la resta. El sermó i la reprimenda van ser de «Festa Major».

En aquella època, jo tenia menys de 5 anys, els pares s'entossudien que parléssim català, voltats, com estàvem, d'un ambient únicament francès. Cosa que al cap de pocs mesos va ser tot al contrari.

El retorn i la difícil adaptació (1948-1987)

El novembre de 1948 els pares van tornar a Catalunya i nosaltres vam començar a conèixer-la. Els cosins, els tiets, el poble, Tèrmens (la Noguera). Ens acollí l'àvia, la seva mare, i començà a donar classes «de repàs» als nens i les nenes. Això va durar uns sis mesos. Ara, fa pocs temps vaig tornar a Tèrmens i un dels meus cosins va dir-me que havíem d'anar a casa de la... perquè havia trobat una foto d'aquells temps amb el meu pare i els alumnes davant de la casa que feia d'escola. Amb alguns d'aquells nens, ara més grans que jo, no deixem de veure'ns cada vegada que hi vaig. «Tinc molts llibres del teu pare», em diuen. Durant tota la vida he sentit a casa repetir amigablement els seus noms en boca del pare.

8. Pau Xuriguera i Solà (Montauban, 1943). Tècnic en Relacions Públiques per la Universitat de Barcelona. Professionalment s'ha dedicat a la banca. Ha estat membre del Consell Permanent de la Federació dels Cors de Clavé de Barcelona.

No l'han pogut oblidar, ell tampoc ho hauria fet. La situació era insostenible a Tèrmens i, gràcies al seu amic Xavier Kühnel, vam poder inaugurar l'Acadèmia Kühnel a Mollerussa, carrer Ferrer i Busquets núm. 11, el 26 de setembre de 1949. Vivíem en la mateixa escola i els pares ens feien classes a Blanca i a mi.

El pas per Mollerussa no devia ser gaire agradable perquè el 15 de juny de 1951, el pare escriu en un dels seus *Diaris*: «D'ençà la meua arribada de França totes les activitats literàries, conreades fins aleshores amb una intensitat creixent i decreixent però sempre continuada, han hagut d'ésser abandonades completament. La lluita per la vida ha absorbit totes les hores i tots els esforços. Impossible de pensar en els problemes de l'esperit...» I el 30 del mateix mes: «Molts dels meus amics han pogut refer llur vida. Jo, en canvi, acabo d'arribar als 43 anys i no tinc cap situació. El nostre balanç de dotze anys cap aquí és el següent: Dos germans perduts en la guerra, el meu pis de Barcelona i la feina a l'Ajuntament d'aquesta ciutat, també perduts. La casa de la meua mare, a Tèrmens, buidada completament i ruïnosa. El pis del meu germà Pere, a Lleida, ocupat i perdut. I aquests anys passats damunt meu, que ja comencen a pesar una mica. En canvi, dos fillets ens acompanyen amb l'esposa. Fa tres anys que no escric res. Heus ací més de mitja vida vençuda i sense esperances de millorar. Però em resisteixo a desesperar-me. Seria ben absurd i massa trist, certament.» Recentment he vist fotografies d'aquella època. Un grup d'alumnes davant l'escola. El pare tenia una visió *històrica* dels moments i intentava perpetuar-los bé escrivint o bé fotografiant. Passats els anys, alguns d'ells venien a visitar-lo quan arribaven a Barcelona.

El seu *Diari* de l'època comença a reflectir la preocupació sobre temes històrics: confederació catalanoaragonesa, les dinasties catalana i castellana, i moltes cites de Simone Weil, que admirava. El 9 de maig de 1952 hi escriu: «Hem

vist morir una època. Temps hem tingut per a la nova Renaixença del nostre poble, aquesta tràgica experiència viscuda pugui servir, almenys, per a adquirir maduresa d'esperit i responsabilitat en les accions.» I també hi trobem: 20 de setembre de 1952: «arribo a Barcelona per restar-hi. Uns dies després arribaran la Lola i els nens... Fem el salt cap a Barcelona. Vivim en una nova Acadèmia Kühnel (carrer Balmes 2). Tots tenim grans esperances i projectes.»

Els pares donen classes: francès (amb el mètode Pèrier), mecanografia, taquigrafia, comerç, ortografia castellana (amb el llibre de D. Armando Podadera). Vivim en la mateixa Acadèmia. Als vespres cal obrir els balcons d'una classe per ventilar-la del fum del tabac dels alumnes grans, arraconar les taules i cadires, i instal·lar el llit de Blanca. Jo dormo en una habitació petita, al costat, on també hi ha el llit dels pares. També tenim una cuina-menjador... I tot el grandios pis... els dies de festa.

Com que ens passàvem els dies sense quasi sortir al carrer, el pare s'imposà la necessitat «d'estirar les cames» diàriament, després de dinar i fins les quatre de la tarda, que tornaven a començar les classes, fins les 10 del vespre. Sortíem els dos, i durant tot el camí no parava d'explicar-me coses. Jo tenia uns 10 anys. Les vivències de la guerra, de França, les seves lectures, el problema català, la cultura francesa, els projectes literaris. Les seves lectures dels clàssics, etc. Jo l'escoltava i l'escoltava, no recordo que jo parlés gaire. Vaig aprendre molt aquella època. Quan he retrobat el seu dictari *Confessions davant un mirall*, he reviscut tota una sèrie d'informacions que ja les havia sentit de la seva viva veu; la majoria, suposo, són d'aquella època.

Sortí l'oportunitat de llogar un pis. La meua germana i jo mateix no havíem viscut mai en un pis per a nosaltres sols. Així que quan el vam anar a veure ens va semblar la meravella de les meravelles. Encara el tenim.

Allí el pare instal·là el seu despatx en una petita habitació. El seu món particular. Món nocturn, sobretot, que començava a funcionar a partir de l'hora en què la resta de la família anava a dormir. Aleshores començava, per a ell, la nit verge, la nit fecunda, la nit de treball, de creació, d'esforç. Mai he vist el pare anar a dormir abans que jo. Ni els dies que sortia i feia més tard. Sempre el trobava al despatx, treballant, amb un cartó agafat a la taula per la carpeta del sota-mans i tapant-li la falda perquè les guspíres de les cigarretes caldo no li cremessin la camisa o els pantalons. A les nits, quan tornava de les sortides em preguntava: com havia anat i, molt seriosament, deia: «vés a dormir, que és tard!» Uns anys més tard deixà els caldos i només fumava fàries, de la Corunya, si podia ser. Aquella habitació va ser el laboratori d'una infatigable màquina de treball: escrivint, corregint, fent còpies a màquina (quan va poder se'n comprà una d'elèctrica) de les seves obres, per a la impremta, per concursos... És sorprenent constatar la quantitat de feina que pot arribar a fer-se amb una dedicació constant, dia a dia, unes quantes hores a la nit i, naturalment, els

dies de festa. Així ho demostren l'extensa obra escrita: novel·les, poesia, teatre, assaig històric, narracions, articles, diaris personals, conferències, traduccions, com a editor responsable del *Butlletí del Centre Comarcal Lleidatà de Barcelona*, i passant a màquina les seves obres manuscrites.

Ja ho va escriure en el seu diari íntim *Confessions davant del mirall* en què recorda quan tenia 22 anys, el 1930, i així ho va continuar fent la resta de la seva vida: «Sempre he tingut una forta passió per escriure. No puc estar (avui em passa igual) sempre sense escriure. Hi ha dins de mi una força indomtable que m'empeny a escriure. És més forta que jo mateix. Hi he passat dies i nits sencers, diumenges sencers. He deixat els amics, el passeig, la feina per anar a escriure. Quan escrivia *Desembre* era l'hivern del 1930/31, en tocaven sovint les tres del matí, sense calefacció, amb un fred glacial. Quantes vegades sentia la veu del meu pare, el qual es despertava per a dir-me: "Encara no vas a dormir?" I jo no tenia mai son.»

Gelida, 28 de juliol de 2007